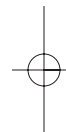
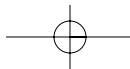
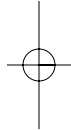
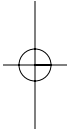
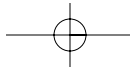

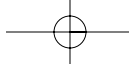

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΗΠΟΥ

(με έμφαση στα κυπριακά φυτά και στην εξοικονόμηση νερού)

Εισαγωγή

Στις μέρες μας προτάσσει ολοένα και πιο επιτακτικά η ανάγκη για εξοικονόμηση νερού σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής μας, ακόμα και στην καλλιέργεια φυτών. Αρκετά φυτά που καλλιεργούμε στην Κύπρο, όπως οι ευκάλυπτοι, οι λεύκες και τα γρασίδια, καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες του πολύτιμου αυτού φυσικού πόρου. Η χρήση κυπριακών φυτών που αντέχουν στην ξηρασία (ξηρανθεκτικά είδη) μπορεί να προσφέρει μια καλή λύση στο πρόβλημα, αφού εξασφαλίζει ταυτόχρονα και αρκετά άλλα πλεονεκτήματα. Από την άλλη, τα ιθαγενή μας φυτά έχουν άμεση σχέση με την εθνική μας ταυτότητα, την καταγωγή, την ιστορία και τον πολιτισμό μας. Η προτίμηση που δείχνουν πολλοί από μας στα ξένα είδη, είναι συχνά αδικαιολόγητη και ίσως σχετίζεται με την ξενομανία που διακρίνει τη σύγχρονη κοινωνία μας.

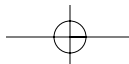
Το ενημερωτικό αυτό έντυπο έχει σκοπό να δώσει βασικές πληροφορίες για όσους θέλουν να αξιοποιήσουν καλύτερα τις ιδιότητες των ντόπιων φυτών, ιδιαίτερα των ξηρανθεκτικών. Φυσικά, δεν είναι ανάμεσα στους σκοπούς αυτού του εντύπου να αποκηρύξει τα εξωτικά φυτά, τα οποία συχνά προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα και έτσι μπορούν να αξιοποιηθούν κοντά στα δικά μας φυτά, για τη δημιουργία ενός πιο ολοκληρωμένου κήπου ή πάρκου.

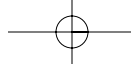
Ο Οδηγός αποτελείται από δύο μέρη. Το Μέρος Α' που παρέχει γενικές πληροφορίες και γενικές αρχές, και το Μέρος Β,' που είναι αφιερωμένο στα φυτά που μπορούν να καλλιεργηθούν στον κυπριακό κήπο, στις πλατείες των χωριών μας, σε πάρκα και δρόμους.

ΜΕΡΟΣ Α'

Όροι που χρησιμοποιούνται στο έντυπο αυτό:

- **Δίοικο φυτό:** είδος στο οποίο τα αρσενικά και θηλυκά άνθη φέρονται σε ξεχωριστά φυτά (αρσενικά και θηλυκά φυτά).
- **Εισβλητικό ξενικό είδος:** εξωτικό είδος που έχει εισαχθεί από τον άνθρωπο και αναπαράγεται στη φύση με γρήγορους ρυθμούς σε βαθμό που προκαλεί ζημιά στη βιοποικιλότητα ενός τόπου, εκτοπίζοντας ντόπια φυτά από φυσικούς ή ημι-φυσικούς οικοτόπους.
- **Ενδημικό είδος:** είδος που είναι ιθαγενές μόνο σε μια χώρα ή περιοχή.
- **Επιγενές φυτό:** είδος που έχει εισαχθεί από τον άνθρωπο σε μια χώρα έξω από την περιοχή φυσικής εξάπλωσής του και έχει εγκληματιστεί και πολλαπλασιάζεται στη φύση από μόνο του.
- **Ιθαγενές ή γηγενές φυτό:** είναι φυτό που αναπαράγεται εδώ και πολλά χρόνια στη φύση χωρίς την παρέμβαση του ανθρώπου.
- **Καλλιεργούμενο είδος:** ξενικό είδος φυτού που καλλιεργείται από τον άνθρωπο για γεωργικούς, ανθοκομικούς ή άλλους σκοπούς.

Τα πλεονεκτήματα χρήσης των ιθαγενών φυτών

Με την καλλιέργεια των κυπριακών φυτών εξυπηρετούνται οι πιο κάτω στόχοι:

- Είναι καλύτερα προσαρμοσμένα στο τοπικό περιβάλλον και έτσι γενικά παρουσιάζουν λιγότερα προβλήματα και απαιτούν λιγότερη φροντίδα.
- Συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσιογνωμίας και του χαρακτήρα του κυπριακού τοπίου.
- Είναι πιο ωφέλιμα για την ντόπια πανίδα, καθώς πολλά ζωικά είδη είναι προσαρμοσμένα να τρέφονται ή να συμπληρώνουν το βιολογικό τους κύκλο στα ιθαγενή είδη της χλωρίδας μας.
- Μπορούν να προσαρμοστούν καλύτερα στις κλιματικές αλλαγές που απειλούν τον τόπο μας.

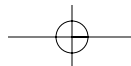
Τα ξηρανθεκτικά είδη

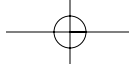
Κατ' αρχήν πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι όλα τα φυτά, για να φτάσουν στο μέγιστο της απόδοσής τους (αισθητικής απόδοσης ή αύξησης σε διαστάσεις), χρειάζονται αρκετό νερό. Η διαφορά με τα ξηρανθεκτικά είδη είναι ότι, για να εκτελέσουν τις διάφορες ζωτικές τους λειτουργίες, διαπνέουν μικρότερες ποσότητες νερού από άλλα είδη και έτσι με λιγότερο νερό μπορούν να διατηρούν πλούσιο φύλλωμα, να ανθίζουν και να καρποφορούν.

Τα ξηρανθεκτικά φυτά, μπορούν επίσης να επιβιώσουν καλύτερα σε περιόδους ανομβρίας και ξηρασίας. Ένα σοφό ρητό λέει ότι «στη φύση τίποτα δεν δίνεται δωρεάν ή χωρίς αντάλλαγμα...». Έτσι, η λεύκη αναπτύσσεται πολύ γρήγορα αλλά εξαντλεί το έδαφος από νερό και θρεπτικά στοιχεία, τα οποία πρέπει να αναπληρώνονται, αν θέλουμε να διατηρήσουμε τη γονιμότητα του.

Τα ξηρανθεκτικά είδη διαθέτουν διαφορετικούς μηχανισμούς το καθένα για να εξοικονομούν νερό. Οι κυριότεροι μηχανισμοί είναι οι ακόλουθοι:

- Μικρότερη επιφάνεια στομάτων και γενικά λιγότερο εκτεθειμένα στην ηλιακή ακτινοβολία, π.χ. στα πεύκα τα στόματα είναι βυθισμένα, ώστε να προστατεύονται από απώλειες νερού με την εξάτμιση.
- Σαρκώδη φύλλα, π.χ. η φραγκοσουκιά.
- Μεγαλύτερη πυκνότητα αγγείων στα φύλλα.
- Κρύσταλλοι άλατος στα φύλλα, π.χ. μέρικος.
- Διμορφισμός φύλλων. Μεγαλύτερα φύλλα κατά την υγρή περίοδο και μικρότερα και λιγότερα κατά την ξηρή περίοδο, π.χ. μαζίν, θυμάρι κ.ά.
- Πτύχωση των φύλλων όταν υπάρχει έντονο ηλιακό φως.
- Μικρότερη επιφάνεια φύλλων όταν υπάρχει έλλειψη νερού.
- Κάλυψη των φύλλων με κηρώδες επίχρισμα, τρίχωμα ή άλλα επιχρίσματα.
- Ρυτιδωμένα φύλλα, όπως οι ξυσταριές, η φλομής κ.ά.
- Ποικίλες ανατομικές προσαρμογές στους ιστούς των φύλλων.

Επιπρόσθετα, είναι παραδεκτό ότι τα ξηρανθεκτικά φυτά σε φυσικά μεσογειακά οικοσυστήματα έχουν την ικανότητα να αξιοποιούν σε μεγάλο βαθμό την υγρασία της ατμόσφαιρας που υπάρχει κοντά στην επιφάνεια της γης υπό μορφή ομίχλης.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι σε κάποιες περιπτώσεις, ξηροφυτικά οικοσυστήματα μπορούν να αξιοποιήσουν ποσότητες νερού από την ομίχλη της ατμόσφαιρας, που αντιστοιχεί με 100 mm βροχόπτωσης ετησίως!

Ξενικά είδη που πρέπει να αποφεύγονται

Παρόλο που όλα τα φυτικά είδη, όπως και όλοι οι άλλοι οργανισμοί του πλανήτη, έχουν κάποιο ρόλο να διαδραματίσουν στα οικοσυστήματα, ιδιαίτερα στις χώρες που είναι αυτόχθονα, ορισμένα εξωτικά είδη δημιουργούν προβλήματα όταν καλλιεργούνται αλόγιστα σε άλλες χώρες. Σύμφωνα με την εμπειρία που έχει αποκτηθεί στην Κύπρο, έχουμε τη γνώμη ότι η συχνή καλλιέργεια ορισμένων ειδών δημιουργεί προβλήματα και πρέπει να αποφεύγεται ή να περιορίζεται στο ελάχιστο.

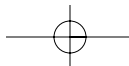
Τα είδη αυτά είναι:

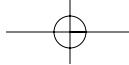
- **Εισβλητικά είδη:** Ακακία η κυανόφυλλη, Αϊλανθος, Δωδώνεια, Λευκαίνα και Παρκινσόνια (να αποφεύγονται εντελώς).
- **Άλλα προβληματικά είδη:** Λεύκες, Μυοπόρα, Φίκι και Ευκάλυπτοι (να χρησιμοποιούνται με πολλή φειδώ).

Πρακτικοί τρόποι εξοικονόμησης νερού στους κήπους

Πέραν από την επιλογή των κατάλληλων φυτών, που δεν καταναλώνουν πολύ νερό, υπάρχουν και διάφοροι άλλοι πρακτικοί τρόποι που μπορεί να βοηθήσουν στη μείωση των συνολικών απαιτήσεων σε νερό μιας δεδομένης φυτείας (σε κήπο, πάρκο ή αλλού), τους οποίους είναι καλά να έχουμε υπόψη μας και να εφαρμόζουμε στο βαθμό που μπορούμε. Οι κυριότερες πρακτικές αναφέρονται στη συνέχεια:

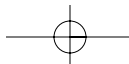
- **Περιορισμός της έκτασης του γρασιδιού:** Το γρασίδι στον κήπο είναι ο κύριος καταναλωτής νερού. Όπου είναι δυνατόν πρέπει να αποφεύγεται ή να περιορίζεται στα εντελώς απαραίτητα σημεία, και να χρησιμοποιούνται τα πιο ανθεκτικά στην ξηρασία είδη γρασιδιού. Εναλλακτικά, για παράδειγμα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί το μελισσόχορτο το οποίο είναι ιθαγενές είδος της Κύπρου. Στις περιοχές του κήπου που δεν θα πατούμε, μπορούμε να φυτέψουμε ανθεκτικά είδη εδαφοκάλυψης, όπως είναι το έρπον λασμαρί κ.ά. Μπορούμε, επίσης, να πλακοστρώσουμε κάποια τμήματα του χώρου μας και να καλύψουμε την υπόλοιπη έκταση με

παρτέρια, ενώ εναλλακτικά μπορούμε να τοποθετήσουμε τις πλάκες του πλακόστρωτου αραιά πάνω στο χώμα (απόσταση 10 cm) και να φυτέψουμε γρασίδι (ή μελισσόχορτο, ή άλλο είδος εδαφοκάλυψης) ανάμεσα. Το πότισμα πρέπει, επίσης, να γίνεται λιγότερες φορές τη βδομάδα με περισσότερο νερό, αντί με λίγο νερό κάθε μέρα. Η ίδια καλλιέργεια με αυτήν του γρασιδιού μπορεί να υπάρξει σε περιοχές στρωμένες με χρωματιστό χαλίκι ή με στρώσεις πατημένου χώματος και χαλικιού. Στις επιφάνειες που θα καλυφθούν με χαλίκι είναι καλύτερα να τοποθετήσουμε ειδικό γεωύφασμα, το οποίο θα περιορίζει την εξάτμιση και ταυτόχρονα θα αποτρέπει την ανάπτυξη των αγριόχορτων, χωρίς να επηρεάζει τον αερισμό και την αποστράγγιση του εδάφους.

- **Επιλογή κατάλληλου χώματος:** Η σύσταση του εδάφους και ιδιαίτερα η περιεκτικότητά του σε οργανική ύλη καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το ποσοστό της υγρασίας που μπορεί να κατακρατήσει. Ιδανικά, το χώμα που θα χρησιμοποιήσουμε τόσο στις γλάστρες όσο και στον κήπο πρέπει να περιέχει 20 μέχρι 30% οργανική ύλη (χωνεμένη κοπριά, κομπόστα, τύρφη κ.λπ.). Με την οργανική ύλη η δομή και η απορροφητικότητα του εδάφους βελτιώνονται σημαντικά, κατακρατείται περισσότερο διαθέσιμο νερό και έτσι, μειώνεται η ανάγκη των φυτών για πότισμα. Επιπρόσθετα, η οργανική ύλη αποτελεί άριστο φυσικό λίπασμα.
- **Ομαδοποίηση φυτών με βάση τις ανάγκες τους σε νερό:** Είναι πολύ σημαντικό τόσο για την εξοικονόμηση του νερού αλλά και συχνά για την επιβίωση των ίδιων των φυτών, να παρέχεται σε αυτά η απαραίτητη για την επιβίωσή τους ποσότητα νερού και μόνο. Υπάρχουν είδη, όπως είναι η χαχομηλιά και η μυροφόρα, στα οποία το επιπλέον νερό δημιουργεί προβλήματα και μπορεί να οδηγήσει μέχρι και στη νέκρωσή τους. Επιπρόσθετα, για σκοπούς εξοικονόμησης νερού, φυτεύοντας ή τοποθετώντας φυτά με διαφορετικό ύψος, μπορούμε να δημιουργήσουμε φυτικά παραπετάσματα έτσι, ώστε τα ψηλότερα ή πιο φουντωτά φυτά να προστατεύουν όσα βρίσκονται στη σκιά τους, να περιορίζουν την εξάτμιση του νερού αλλά και να δημιουργούν κατάλληλο περιβάλλον για είδη που προτιμούν τη σκιά.
- **Εγκατάσταση αυτόματου συστήματος ποτίσματος:** Όπου είναι οικονομικά δυνατό, η εγκατάσταση αυτόματου συστήματος ποτίσματος είναι μια επένδυση που βοηθά τόσο στην εξοικονόμηση του πολύτιμου νερού όσο

και του χρόνου μας. Η ποσότητα νερού που διοχετεύεται στο κάθε φυτό ελέγχεται πολλαπλασιάζοντας την απόδοσή του, αποφεύγοντας ταυτόχρονα αχρείαστες σπατάλες. Είναι καλύτερα, το πότισμα να προγραμματίζεται να γίνεται το βράδυ, ώστε να αποφεύγεται η εξάτμιση, και τα φυτά να αξιοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερο από το παρεχόμενο νερό. Η σημειακή παροχή νερού στην περίπτωση των σταγόνων είναι ανασταλτικός παράγοντας για την εκβλάστηση ανεπιθύμητων ζιζανίων.

•**Τα υλικά εδαφοκάλυψης:** Αυτά είναι ένας πολύ καλός σύμμαχος στην προσπάθεια για εξοικονόμηση του νερού. Τα υλικά αυτά προστατεύουν και σκιάζουν το χώμα μειώνοντας τη θερμοκρασία του χώματος και την εξάτμιση του νερού. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε φυσικά οργανικά υλικά, όπως είναι το αλεσμένο ξύλο και ο φλοιός, ή ανόργανα, όπως είναι το χαλίκι. Τα οργανικά υλικά, εμπλουτίζουν το χώμα με ικνοστοιχεία, ενώ με τα ανόργανα μπορούμε να έχουμε αισθητικά πιο καλά αποτελέσματα. Η χρήση βράχων στους κήπους είναι, επίσης, μια πολύ καλή κίνηση για μείωση της εξάτμισης και περισσότερη προστασία των φυτών. Επίσης, υπάρχουν βιομηχανοποιημένα υλικά όπως οι διάφοροι τύποι γεωφασμάτων (mulch mats).

•**Περιποίηση των φυτών:** Η επιλεκτική αφαίρεση των ζιζανίων που είναι κοντά στα φυτά και τα «πνίγουν», σπαταλώντας ταυτόχρονα το νερό είναι πολύ μεγάλης σημασίας. Δεν πρέπει, όμως, να ξεχνούμε ότι τα αυτόχθονα είδη της περιοχής είναι πολύ καλά προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες. Αν κάποια από αυτά κάνουν την εμφάνισή τους στις γλάστρες ή στον κήπο μας και δεν μας ενοχλούν, μπορούμε να τα αφήσουμε αξιοποιώντας την παρουσία τους.

•**Κήποι με φυτά πολλαπλής χρήσης:** Είναι πολύ σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα διάφορα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τους παραδοσιακούς κυπριακούς κήπους προέκυψαν στο παρελθόν από αναγκαιότητα. Επιλέγοντας καρποφόρα ή αρωματικά φυτά για τον κήπο μας, συνδυάζουμε το «τερπνόν μετά του ωφελίμου», εξοικονομώντας νερό, αφού ο κήπος εξυπηρετεί όχι μόνο αισθητικές αλλά και οικιακές ή οικονομικές ανάγκες.

ΜΕΡΟΣ Β' Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα φυτά, κυρίως δέντρα και θάμνοι, που με βάση την εμπειρία από την καλλιέργεια τους στην Κύπρο και τη βιολογία τους, αξιολογούνται ως τα πλέον κατάλληλα για φυτεύσεις σε κήπους, πάρκα και άλλους χώρους στα χαμηλά και μεσαία υψόμετρα στον τόπο μας.

Προτείνονται, κυρίως, ιθαγενή είδη και φυτά που έχουν καλλιεργηθεί για αιώνες στο νησί μας, αλλά και επιλεγμένα ξενικά είδη, κυρίως μεσογειακά, που θεωρούνται ξηρανθεκτικά και συμπληρώνουν κενά που ίσως αφήνουν τα ντόπια είδη.

Ο κατάλογος δεν είναι οριστικός αλλά μια πρόταση που βασίζεται στην εμπειρία και τη γνώση και θα βελτιώνεται συνεχώς μέσα από το διάλογο που αναμένεται να αναπτυχθεί.

Τα φυτά χωρίζονται στις ακόλουθες ομάδες:

A. Δέντρα

B. Μικρά δέντρα και ψηλοί θάμνοι

Γ. Μεσαίου ύψους θάμνοι

Δ. Χαμηλοί θάμνοι και άλλα είδη

Για κάθε είδος δίνεται πρώτα το λατινικό όνομα και σε παρένθεση το κοινό ελληνικό όνομα. Τα ονόματα των ειδών που έχουν εισαχθεί πρόσφατα από το εξωτερικό δίνονται με κεφαλαία γράμματα, ενώ των φυτών που καλλιεργούνται εδώ και αιώνες στο νησί μας, δίνονται όπως τα κυπριακά φυτά. Με σύμβολα δίνονται οι απαιτήσεις σε νερό, η κατάλληλη υψομετρική ζώνη, και οι περίοδοι άνθησης και καρποφορίας. Στο κύριο μέρος δίνεται σύντομη περιγραφή, οι πιθανές χρήσεις κάθε φυτού και τα συνήθη προβλήματα που παρουσιάζει αυτό, καθώς και σχετικές φωτογραφίες.

1 > ΔΕΝΤΡΑ

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

ΝΕΡΟ: 1: Ξηρανθεκτικό
2: Ολιγαρκές
3: Σχετικά ολιγαρκές
4: Απαιτητικό

ΥΨΟΜΕΤΡΟ

ΑΝΘΟΦΟΡΙΑ

ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑ

1. BAUHINIA VARIEGATA (ΜΠΟΧΙΝΙΑ)

2

0-600m

Μαρτ.-Μάιο

Ιουν.-Ιουλ.

Ημιφυλλοβόλο δέντρο ύψους μέχρι 6m. Είναι πολύ ελκυστικό δέντρο λόγω των μεγάλων λουλουδιών και του πλούσιου φυλλώματός του. Αντέχει στην ξηρασία.

Χρήσεις: Σε κήπους, πάρκα, πλατείες, πεζοδρόμια και δενδροστοιχίες ως καλλωπιστικό.

2. *Celtis australis* (Κοκκονιά, Πάνια ή Κονναρκά)

2

150-1300m

Μαρτ.-Μάιο

Αυγ.-Οκτ.

Φυλλοβόλο δέντρο, ύψους μέχρι 15m με ωσειδή έως σφαιρική κόμη και σε νεαρή ηλικία με κλαδιά κατανεύοντα. Ανθεκτικό στη ρύπανση των πόλεων. Καρποί εδώδιμοι.

Χρήσεις: Πεζοδρόμια, χώροι στάθμευσης και πάρκα, σε βαθιά εδάφη.

3. *Ceratonia siliqua* (Χαρουπιά ή Τερασιά)

2

0-600m

Σεπτ.-Νοεμβρ.

Αυγ.-Σεπτ.

Αειθαλές, ιθαγενές και καλλιεργούμενο δέντρο, ύψους μέχρι 15m με πυκνή ημισφαιρική κόμη και βαθυπράσινο φύλλωμα. Καρποί εδώδιμοι.

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες, πεζοδρόμια, κήποι, πλατείες και χώροι στάθμευσης.

Προβλήματα: Δυσάρεστη μυρωδιά της ανθοφορίας και φάγωμα των βλαστών από τρωκτικά.

4. CERCIS SILIQUASTRUM (ΚΕΡΚΙΔΑ)

2

0-1500m

Μάιο-Ιουν.

Ιουν.-Ιουλ.

Φυλλοβόλο, μικρό δέντρο, ύψους μέχρι 6m ιθαγενές της ΝΑ. Ευρώπης και Δ. Ασίας.

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες, πάρκα, κήποι και πλατείες. Η ελκυστική πρώιμη ανθοφορία του πριν την εμφάνιση των φύλλων, δημιουργεί εντυπωσιακή εικόνα στον κήπο.

5. *Citrus aurantium* (Κιτρομηλιά)

3

0-1000m

Μαρτ.-Απρ.

Δεκ.-Μαρτ.

Αειθαλές, καλλιεργούμενο δέντρο, ύψους μέχρι 5m με πυκνή κόμη. Άνθη με ελκυστική μυρωδιά. Καρποί, άνθη και φύλλωμα κοσμητικά.

Χρήσεις: Πεζοδρόμια, πάρκα και κήποι.
Μελισσοκομικό φυτό.

Προβλήματα: Καρπόπτωση και αγκάθια στα κλαδιά.

6. *Cupressus sempervirens* (Κυπαρίσσι)

1

0-1400m

Μαρτ.-Μάιο

Ιουν.-Οκτ.

Κωνοφόρο, αειθαλές δέντρο, ιθαγενές της Κύπρου ύψους μέχρι 30m. Δύο ποικιλίες: η οριζοντιόκλαδη (var. *horizontalis*) και η ορθόκλαδη ή στενόκομη (var. *sempervirens*).

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες, πάρκα, ανεμοθραύστες και πεζοδρόμια (στενόκομη ποικιλία).

Προβλήματα: Φυλλόπτωση και ρητίνη, κάποτε και πτώση από ανέμους.

7. *Eleagnus angustifolia* (Ζιζυφιά)

3

0-1400m

Μάιο-Ιουν.

Αυγ.-Νοεμβρ.

Φυλλοβόλο, επιγενές, καλλιεργούμενο δέντρο, ύψους μέχρι 5m με κλαδιά κατανεύοντα και έντονα αργυρόχρωμο φύλλωμα. Καρποί εδώδιμοι (ζιζυφα). Ιθαγενές της Δ. Ασίας. Μεγάλη αντίθεση με το χρώμα του φυλλώματός του.

Χρήσεις: Πάρκα, κήποι, πλατείες, πεζοδρόμια.

8. *Eriobotrya japonica* (Μεσπιλιά)

3

0-1200m

Σεπτ.-Δεκ.

Απρ.-Μάιο

Φυλλοβόλο δέντρο, ύψους μέχρι 15m με ωσειδή έως σφαιρική κόμη και σε νεαρή ηλικία με κλαδιά κατανεύοντα. Ανθεκτικό στη ρύπανση των πόλεων. Καρποί εδώδιμοι.

Χρήσεις: Πεζοδρόμια, χώροι στάθμευσης και πάρκα, σε βαθιά εδάφη.

9. *Ficus carica* (Συκιά)

2

0-1400m

Μαρτ.-Απρ.

Αυγ.-Σεπτ.

Ιθαγενές και καλλιεργούμενο, φυλλοβόλο δέντρο, ύψους μέχρι 15m με εδώδιμους καρπούς. Διάφορες ποικιλίες.

Χρήσεις: Πάρκα και κήποι, μεμονωμένα. Παρέχει τροφή και στην πανίδα.

Προβλήματα: Πρόκληση φαγούρας, καρπότητα και φυλλόπτωση.

10. Morus alba (Μουριά ή Συκαμιά)

2

0-1400m

Μάιο-Ιουν.

Ιουν.-Ιουλ.

Φυλλοβόλο, επιγενές δέντρο, από παλιά καλλιεργούμενο στην Κύπρο, ύψους μέχρι 10m με πυκνή σφαιρική κόμη. Υπάρχουν ποικιλίες με καρπό (μαύρο ή άσπρο) ή χωρίς καρπό. Χρησιμοποιούταν παλιά για την εκτροφή του μεταξοσκώληκα. Δίνει βαθιά σκιά, καρποί εδώδιμοι. Ιθαγενές της Κίνας.

Χρήσεις: Πεζοδρόμια, πάρκα, χώροι στάθμευσης και πλατείες σε βαθιά εδάφη.

Προβλήματα: Καρπόπτωση (στις ποικιλίες με καρπό).

11. Olea europaea (Ελιά και Αγριελιά)

1

0-1000m

Απρ.-Ιουν.

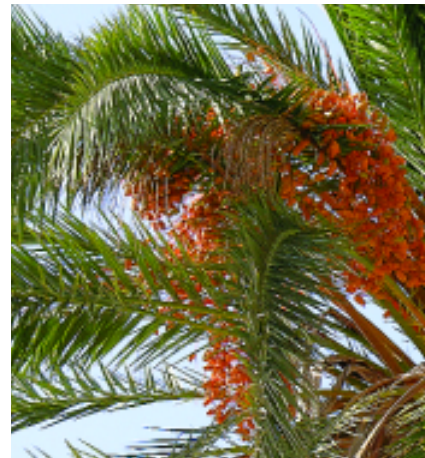

Οκτ.-Ιαν.

Αειθαλές, μακρόβιο δέντρο, ιθαγενές και καλλιεργούμενο, ύψους μέχρι 8m με ημισφαιρική κόμη και αργυρόχρωμο φύλλωμα. Καρποί εδώδιμοι.

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες (άγρια), πάρκα, κήποι, πλατείες, αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι. Χρήσιμο για πανίδα και για δημιουργία αντιθέσεων. Η άγρια ποικιλία είναι πιο ολιγαρκής.

Προβλήματα: Αλλεργίες, καρπόπτωση (υπάρχουν άκαρπες ποικιλίες).

12. Phoenix dactylifera (Φοινικιά)

1

0-600m

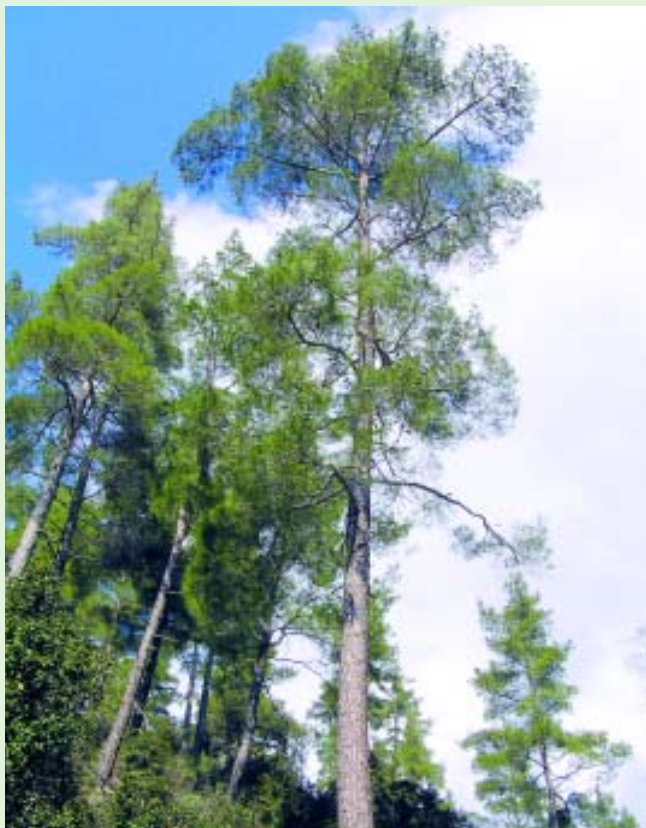
Μάιο-Ιουν.

Οκτ.-Νοεμβρ.

Αειθαλές, επιγενές, δίοικο δέντρο, με κυλινδρικό κορμό, ύψους μέχρι 30m με φύλλα μήκους μέχρι 5m. Ιθαγενές της Β. Αφρικής, και Δ. και ΝΔ. Ασίας, που καλλιεργείται στην Κύπρο από αρχαιοτάτων χρόνων. Οι καρποί είναι εδώδιμοι (φοινίκια).

Χρήσεις: Κατάλληλο για όλους τους χώρους. Δημιουργεί ελκυστικές αντιθέσεις λόγω του ύψους και της μορφής του.

13. *Pinus brutia* (Τραχεία πεύκη ή Αγριόπευκος)

1

0-1200m

Μαρτ.-Απρ.

Μάιο-Ιουν.

Κωνοφόρο, αειθαλές δέντρο, ιθαγενές της Κύπρου, ύψους μέχρι 30m.

Το πιο κοινό δασικό δέντρο του νησιού.

Χρήσεις: Σε ομάδες ή μεμονωμένο δέντρο σε σχετικά μεγάλους χώρους.

Προβλήματα: Προσβολή από κάμπια, φυλλόπτωση και έκκριση ρητίνης.

14. Pinus pinea (Πεύκη ήμερη ή Κουκουναριά)

2

0-1400m

Απρ.-Μάιο

Νοεμβρ.-Δεκ.

Μεσογειακό κωνοφόρο δέντρο, καλλιεργούμενο στην Κύπρο, ύψους μέχρι 30m με ομπρελλοειδή ή σφαιρική, πυκνή κόμη. Φυτεύτηκε σε πολλούς χώρους, επειδή δεν προσβάλλεται από την κάμπια.

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες και πάρκα, σε άνετους χώρους και σε βαθιά εδάφη.

Προβλήματα: Φυλλόπτωση, ρητίνη.

15. Pistacia atlantica (Τρέμιθος)

1

0-1500m

Φεβρ.-Απρ.

Σεπτ.-Δεκ.

Φυλλοβόλο, ιθαγενές, αιωνόβιο δέντρο, ύψους μέχρι 20m. Καρποί εδώδιμοι (τρεμίθια).

Χρήσεις: Πλατείες, πάρκα, κήποι σε βαθιά εδάφη. Απαιτεί μεγάλους χώρους.

Προβλήματα: Καρπώπωση.

16. *Prunus dulcis* (Αμυγδαλιά, Αθασιά)

2

0-1500m

Ιαν.-Μαρτ.

Ιουλ.-Αυγ.

Φυλλοβόλο, καλλιεργούμενο δέντρο, ύψους μέχρι 8m. Καρποί εδώδιμοι. Είδος της Κεντρικής και ΝΔ. Ασίας.

Χρήσεις: Πάρκα, κήποι, κοσμητικό για την ανθοφορία του.

17. *Quercus infectoria* (Δρυς ή Βελανιδιά)

2

0-1700m

Μαρτ.-Μάιο

Οκτ.-Νοεμβρ.

Μεγαλοπρεπές, αιωνόβιο, ημιφυλλοβόλο, δέντρο, ιθαγενές της Κύπρου, ύψους μέχρι 25m.

Χρήσεις: Μεμονωμένο δέντρο ή σε ομάδες σε μεγάλους χώρους, πλατείες, σε βαθιά εδάφη. Απαιτεί μεγάλους χώρους, αλλά είναι δέντρο που όταν φυτευτεί θα το χαίρονται πολλές γενιές.

18. SCHINUS MOLLE (ΑΡΤΥΜΑΘΚΙΑ)

1

0-600m

Απρ.-Οκτ.

Οκτ.-Δεκ.

Αειθαλές δέντρο με κατανεύοντα κλαδιά, ύψους μέχρι 7m. Ιθαγενές τη Λατινικής Αμερικής. Καλλιεργείται εδώ και πολλές δεκαετίες στην Κύπρο και γενικά στη Μεσόγειο.

Χρήσεις: Πάρκα, κήποι, δενδροστοιχίες.

19. SCHINUS TEREBINTHIFOLIUS (ΜΑΣΤΙΣΙΑ)

2

0-400m

Ιουν.-Σεπ.

Οκτ.-Δεκ.

Αειθαλές δέντρο, ύψους μέχρι 10m ιθαγενές χωρών της Λατινικής Αμερικής. Ελκυστικό φύλλωμα και καρποφορία και συμπαγής κόμη.

Χρήσεις: Φαίνεται ότι είναι ιδανικό για πεζοδρόμια, αλλά είναι κατάλληλο και για κήπους και πάρκα.

Προβλήματα: Καρπόπτωση.

20. TETRACLINIS ARTICULATA (ΚΑΛΛΙΤΡΙΔΑ)

1

0-900m

Μαρτ.-Μάιο

Σεπτ.-Οκτ..

Αειθαλές κωνοφόρο Μεσογειακό δέντρο ύψους μέχρι 15m. Συνήθως χρησιμοποιείται ως φρακτικό επειδή αντέχει στο αυστηρό κλάδεμα. Ιθαγενές της Ν. Ισπανίας και Μάλτας.

Χρήσεις: Άριστο φρακτικό αλλά και ως ανεμοθραύστης σε γεωργικές φυτείες.

Προβλήματα: Φυλλόπτωση.

21. ΤΙΠΟΥΑΝΑ ΤΙΠΟΥ (ΜΑΧΑΙΡΙΟΝ)

3

0-300m

Μάιο-Αυγ.

Νοεμβρ.-Ιαν.

Φυλλοβόλο (έως ημιφυλλοβόλο) δέντρο ύψους 7 μέχρι 35m με ανοικτή κόμη. Είναι κοσμητικό είδος με γρήγορη ανάπτυξη. Ιθαγενές της Αργεντινής.

Χρήσεις: Σε πάρκα και πλατείες. Χρησιμοποιείται συχνά σε χώρους στάθμευσης λόγω της πλατιάς ανοικτής κόμης του.

22. *Washingtonia filifera* (Φοινικιά)

1

0-600m

Ιουν.-Ιουλ.

Σεπτ.-Οκτ.

Αειθαλές, δίοικο, επιγενές δέντρο, ύψους μέχρι 30m με ευθυτενή κορμό και μεγάλα παλαμοειδή φύλλα. Καρπός εδώδιμος (μικρά μαύρα φοινίκια). Ιθαγενές της Καλιφόρνιας και Αριζόνας.

Χρήσεις: Κατάλληλο για όλους τους χώρους, ιδιαίτερα σε διαδρόμους.

23. *Zizyphus spina-Christi* (Κουνναγκιά)

2

0-200m

Μάιο-Αυγ.

Σεπτ.-Δεκ.

Ημιφυλλοβόλο, επιγενές δέντρο ύψους μέχρι 10m με κρεμμάμενα κλαδιά και εδώδιμους καρπούς (κουννάγκια).

Χρήσεις: Πάρκα και κήποι σε βαθιά εδάφη, χρήσιμο για την πανίδα.

2>ΜΙΚΡΑ ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΨΗΛΟΙ ΘΑΜΝΟΙ

1. *Acer obtusifolium* (Σφένδαμνος)

3

0-1200m

Φεβρ.-Μαρτ.

Ιουλ.-Σεπτ.

Αειθαλής, ιθαγενής θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους μέχρι 8m με δερματώδη φύλλα.

Οι καρποί παίρνουν ελκυστικό κόκκινο χρώμα στις αρχές του καλοκαιριού.

Χρήσεις: Πεζοδρόμια, πάρκα, πλατείες, κήποι. Πολύ λίγο έχει χρησιμοποιηθεί αλλά είναι πολύ ελκυστικό φυτό.

2. CARISSA MACROCARPA (ΚΑΡΙΣΣΑ)

3

0-600m

Μάιο-Αυγ.

Αυγ.-Σεπτ.

Αειθαλής θάμνος ύψους μέχρι 4m με άσπρα εύοσμα άνθη και βαθυκόκκινους καρπούς. Είναι ανθεκτικό σε αλμυρά εδάφη. Ιθαγενές της Ν. Αφρικής.

Χρήσεις: Σε κήπους, πάρκα και νησίδες δρόμων.

Προβλήματα: Τα αγκάθια.

3. *Crataegus azarolus* (Κιτρινομοσφιλιά)

1

0-1500m

Μαρτ.-Μάιο

Σεπτ.-Νοεμβρ.

Φυλλοβόλος, ιθαγενής, ψηλός θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους μέχρι 6m με αγκάθια. Καρποί εδώδιμοι.

Χρήσεις: Πάρκα, δενδροστοιχίες, πλατείες, κήποι.
Χρήσιμο για την πανίδα.

Προβλήματα: Τα αγκάθια στα κλαδιά.

4. *Juniperus phoenicea* (Αόρατος)

1

0-600m

Φεβρ.-Απρ.

Σεπτ.-Νοεμβρ.

Αειθαλής κωνοφόρος, ψηλός θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους 3-4m με πυκνή βαθυπράσινη κόμη.

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες, πάρκα, κήποι, πλατείες.
Δεν έχει αξιοποιηθεί όσο θα έπρεπε.

5. *Laurus nobilis* (Δάφνη)

3

30-1300m

Φεβρ.-Απρ.

Σεπτ.-Οκτ.

Αειθαλής, αρωματικός, ιθαγενής θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους μέχρι 5m με πυκνή κόμη και δερματώδη φύλλα.

Χρήσεις: Φρακτικό, ως μεμονωμένο ή σε ομάδες σε κήπους, πάρκα, πεζοδρόμια και πλατείες καθώς και αρχαιολογικούς χώρους. Χρήσιμο για την πανίδα (οι καρποί). Τα φύλλα χρησιμοποιούνται πολύ στη μαγειρική.

6. *Myrtus communis* (Μυρτιά, Μερσινιά)

3

0-1500m

Μάιο-Αυγ.

Οκτ.-Ιαν.

Αειθαλής, αρωματικός θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους μέχρι 4m με εδώδιμους καρπούς.

Χρήσεις: Σε πάρκα, κήπους, μεμονωμένα ή κατά ομάδες και ως φρακτικό. Χρήσιμο για την πανίδα.

7. Pistacia lentiscus (Σχινιά)

1

0-800m

Φεβρ.-Μαρτ.

Σεπτ.-Δεκ.

Αειθαλής, αρωματικός, ιθαγενής θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους μέχρι 4m.

Χρήσεις: Φρακτικό, πεζοδρόμια (κλαδεμένο), κήποι, πάρκα, πλατείες, νησίδες δρόμων.

Οι καρποί τρώγονται από πουλιά.

Προβλήματα: Οι βλαστοί τρώγονται από τρωκτικά.

8. PITTOSPORUM TOBIRA (ΠΙΤΤΟΣΠΟΡΟ)

2

0-900m

Απρ.-Ιουν.

Ιουλ.-Αυγ.

Αειθαλής θάμνος ύψους μέχρι 5m. Ιθαγενής της Κίνας και της Ιαπωνίας. Αντέχει στην ξηρασία, τους θαλάσσιους ανέμους και τη σκιά.

Χρήσεις: Είναι κατάλληλο για τη δημιουργία φυσικών φρακτών σε κήπους και πάρκα.

9. *Punica granatum* (Ροδιά)

3

0-1200m

Απρ.-Μάιο

Αυγ.-Οκτ.

Φυλλοβόλος θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους μέχρι 4m. Φέρει αγκάθια και οι καρποί είναι εδώδιμοι (ρόδια). Υπάρχουν ποικιλίες που δεν καρποφορούν με πιο εντυπωσιακά άνθη.

Χρήσεις: Κήποι, πάρκα, πλατείες και ανεμοθραύστες.

Προβλήματα: Καρπόπτωση και τα αγκάθια.

10. PYRACANTHA COCCINEA (ΠΥΡΑΚΑΝΘΑ)

2

0-1400m

Απρ.-Ιουν.

Σεπτ.-Νοεμβρ.

Αειθαλής, ακανθώδης θάμνος ή μικρό δέντρο ύψους μέχρι 3m με πλούσια ανθοφορία και εντυπωσιακή καρποφορία. Ιθαγενές της Μεσογείου και χωρών πιο ανατολικά.

Χρήσεις: Κήποι, πάρκα, δεικνυσοτοιχίες, νησίδες δρόμων. Η καρποφορία της δημιουργεί εντυπωσιακές μορφές στον κήπο.

Προβλήματα: Τα αγκάθια.

11. *Quercus coccifera* (Περνιά ή Πουρνάρι)

1

0-1700m

Μαρτ.-Μάιο

Οκτ.-Νοεμβρ.

Αειθαλής, ψηλός θάμνος ή μικρό δέντρο ύψους μέχρι 8m με πυκνή κόμψη. Τα φύλλα φέρουν αγκάθια.

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες, πάρκα πλατείες, κήποι, αρχαιολογικοί χώροι.

Προβλήματα: Τα αγκάθια στα φύλλα.

12. *Styrax officinalis* (Στερατζιά)

3

0-1300m

Μαρτ.-Ιουν.

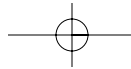
Αυγ.-Νοεμβρ.

Φυλλοβόλος θάμνος ή μικρό δέντρο ύψους μέχρι 6m.
Ελκυστικά το φύλλωμα, τα λευκά άνθη και οι καρποί.

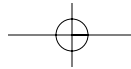
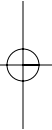
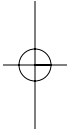
Χρήσεις: Πάρκα, κήποι, πλατείες και αρχαιολογικοί χώροι.

Προβλήματα: Καρπόπτωση και φυλλόπτωση.

3>ΜΕΤΡΙΟΥ ΥΨΟΥΣ ΘΑΜΝΟΙ

1. *Atriplex halimus* (Ατρίπλεξ)

2

0-350m

Ιουλ.-Οκτ.

Σεπτ.-Δεκ.

Αειθαλής θάμνος με χαρακτηριστικό αργυρόχρωμο φύλλωμα.

Χρήσεις: Δημιουργεί, έντονες ελκυστικές αντιθέσεις λόγω του χρώματός του, σε κήπους, πάρκα, νησίδες δρόμων, ως φρακτικό και σε ομάδες. Κλαδεύεται και παίρνει διάφορα σχήματα.

2. Bosesa cyrgia (Ζουλατζιά)

2

0-650m

Απρ.-Ιουν.

Αυγ.-Σεπτ.

Αειθαλής, ενδημικός θάμνος, κάποτε αναρριχώμενος.
Καρποί κόκκινοι, ελκυστικοί.

Χρήσεις: Φρακτικό ή σε ομάδες σε κήπους πάρκα,
νησίδες και ηρανή δρόμων.

3. BOUGAINVILLEA GLABRA (ΒΟΥΚΕΜΒΙΛΙΑ)

2

0-500m

Ιουν.-Νοεμβρ.

Ιουν.-Νοεμβρ.

Φυλλοβόλος αγκαθωτός θάμνος, ύψους μέχρι 10m (όταν στηριχθεί), με εντυπωσιακή ανθοφορία (βράκτια). Ιθαγενές της Βραζιλίας, που καλλιεργείται πολύ στη Μεσόγειο.

Χρήσεις: Σε πάρκα, κήπους, δενδροστοιχίες, πλατείες, δίνει μοναδικούς χρωματισμούς και αντιθέσεις.

Προβλήματα: Έντονη φυλλόπτωση και ανθόπτωση προκαλούν προβλήματα σε σπίτια.

4. *Calycotome villosa* (Asprospalathkia)

1

0-1000m

Δεκ.-Απρ.

Ιουν.

Αγκαθωτός θάμνος, ύψους μέχρι 2m με κίτρινα άνθη.

Χρήσεις: Δεν έχει χρησιμοποιηθεί πολύ. Έχει ελκυστική πρώιμη ανθοφορία και είναι κατάλληλος για κήπους, πάρκα και δενδροστοιχίες.

Προβλήματα: Τα αγκάθια της.

5. *Capparis spinosa* (Καππαρκά)

1

30-1300m

Μάιο-Σεπ.

Ιουν.-Οκτ.

Φυλλοβόλος θάμνος, ύψους μέχρι 1m με λευκά άνθη και αγκάθια.

Χρήσεις: Κατάλληλο για πρηνή και κοντά σε ξηρολιθιές, σε κήπους και πάρκα. Καλλιεργείται για τους βλαστούς, μπουμπούκια και καρπούς.

Προβλήματα: Τα αγκάθια της.

6. CASSIA ARTEMISIOIDES (MIMOZA)

2

0-700m

Ιαν.-Μάιο

Μάιο-Ιουλ.

Αειθαλής θάμνος ύψους 1 μέχρι 2m με πλούσια χειμερινή και ανοιξιάτικη ανθοφορία. Ιθαγενές της Α. Αυστραλίας. Είναι ξηρανθεκτικό είδος.

Χρήσεις: Χρησιμοποιείται πολύ στους υπεραστικούς δρόμους, σε πάρκα και κήπους.

7. Hedera helix (Κισσός)

4

100-1600m

Αυγ.-Οκτ.

Νοεμβρ.-Μαρτ.

Αναρριχτικός αειθαλής θάμνος που μπορεί να ξεπεράσει σε ύψος τα 15m.

Χρήσεις: Κατάλληλο για αναρρίχηση σε δέντρα και τοίχους σε κήπους και πάρκα σε σκιερές (όχι προσήλιες) και υγρές θέσεις.

Προβλήματα: Μπορεί να προκαλέσει μέχρι και ξήρανση των δέντρων στα οποία αναρριχάται, αν δεν ελέγχεται η ανάπτυξή του με κλάδεμα.

8. LEUCOPHYLLUM FUTESCENS

2

.

Ιαν.-Δεκ.

Ιαν.-Δεκ.

Αειθαλής θάμνος ύψους μέχρι 2m. Τα μοβ λουλούδια του και τα γκριζομπλέ φύλλα του το καθιστούν κοσμητικό φυτό.

Ιθαγενές του Μεξικού και του Τέξας.

Χρήσεις: Πάρκα, κήποι μεμονωμένο ή ως φρακτικό σε ηλιαζόμενες θέσεις.

9. *Lonicera etrusca* (Αιγιόκλιμα)

3

300-1500m

Μάιο-Ιουλ.

Αυγ.-Σεπτ.

Αναρριχώμενος φυλλοβόλος θάμνος. Ιθαγενές είδος της Κύπρου. Τα άσπρα άνθη, τα γλαυκόχρωμα φύλλα και οι κόκκινοι καρποί το καθιστούν φυτό κοσμητικό.

Χρήσεις: Κατάλληλο για κάλυψη κιγκλιδωμάτων, τοίχων, βράχων και άλλων επιφανειών.

10. Nerium oleander (Πικροδάφνη ή Ροδοδάφνη)

2

0-900m

Απρ.-Ιουλ.

Νοεμβρ.-Ιαν.

Αειθαλής, ιθαγενής θάμνος, ύψους μέχρι 3m με κόκκινα άνθη. Υπάρχουν ποικιλίες με διάφορους χρωματισμούς ανθέων καθώς και νανώδεις ποικιλίες για μικρούς χώρους.

Χρήσεις: Δενδροστοιχίες, πάρκα, κήποι, πλατείες και νησίδες δρόμων σε βαθιά εδάφη (να αποφεύγονται τα πρηνή και αβαθή εδάφη).

Προβλήματα: Όλα τα μέρη της είναι τοξικά.

11. RETAMA RAETAM (ΝΥΜΦΗ)

2

0-1000m

Φεβρ.-Απρ.

Απρ.-Ιουν.

Θάμνος ύψους μέχρι 3m με πλούσια πρώιμη ανθοφορία από λευκά άνθη. Ιθαγενής της Μ. Ανατολής, Β. Αφρικής και Σικελίας.

Χρήσεις: Νησίδες δρόμων, πάρκα, δενδροστοιχίες, κήποι, σε ομάδες.

12. *Rhamnus alaternus* (Χρυσοξυλιά)

3

0-1100m

Μαρτ.-Απρ.

Σεπτ.-Δεκ.

Αειθαλής θάμνος ή μικρό δέντρο ύψους μέχρι 4m. Ιθαγενές είδος της Κύπρου. Τα φύλλα και οι καρποί προσδίδουν στο φυτό κοσμητική αξία. Αντέχει στην ξηρασία και έχει μέτριο ρυθμό ανάπτυξης.

Χρήσεις: Πάρκα, πλατείες, κήποι και δενδροστοιχίες.

13. *Rhamnus oleoides* (Ακουμένη)

1

0-1000m

Μαρτ.-Απρ.

Σεπτ.-Νοεμβρ.

Φυλλοβόλος, αγκαθωτός θάμνος, ύψους μέχρι 2m.

Χρήσεις: Δεν έχει χρησιμοποιηθεί πολύ αλλά είναι κατάλληλο για κήπους και πάρκα.

Προβλήματα: Τα ακάθια.

14. *Rosa damascena* (Τριανταφυλλιά ροδοστέμματος)

3

30-1300m

Απρ.-Ιουν.

Ιουν.-Αυγ.

Φυλλοβόλος, αγκαθωτός θάμνος, ύψους μέχρι 1,5m με ελκυστική ανθοφορία.

Χρήσεις: Για παραγωγή ροδοστάγματος σε μεσαία και ψηλά υψόμετρα, αλλά μπορεί να είναι ένα στολίδι στον κήπο και το πάρκο.

Προβλήματα: Τα αγκάθια.

15. SOLANUM RANTONETTI (ΣΟΛΑΝΟ)

3

0-500m

Απρ.-Νοεμβρ.

-

Ημιφυλλοβόλος θάμνος με μπλε μέχρι μοβ άνθη. Κατάγεται από την Αργεντινή και την Παραγουάη. Είναι ανθεκτικό στην ξηρασία και τις ψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού.

Χρήσεις: Φυτεύεται κυρίως σε συστάδες θάμνων, σε κήπους και πάρκα, για την πλούσια ανθοφορία του.

16. *Vitex agnus castus* (Λυγαριά)

3

0-650m

Ιουν.-Δεκ.

Σεπτ.-Δεκ.

Φυλλοβόλος θάμνος, ύψους μέχρι 4m με γαλανά ή υπόλευκα εντυπωσιακά άνθη και πεντάλοβα μεγάλα φύλλα.

Χρήσεις: Κήποι και πάρκα σε βαθιά εδάφη και υγρές θέσεις.

4>ΧΑΜΗΛΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ

1. *Achillea cretica* (Αχίλλεια)

2

0-150m

Απρ.-Ιουλ.

Ιουν.-Αυγ.

Ιθαγενής, αρωματικός ημίθαμνος, ύψους μέχρι 50cm με σφαιρική πυκνή κόμη και πλούσια λευκή ανθοφορία.

Χρήσεις: Σε ομάδες σε κήπους και πάρκα.

2. Alcea setosa (Αλθαία)

2

0-1700m

Μάιο-Νοεμβρ.

Αυγ.-Δεκ.

Πολυετής, όρθια πόα, ύψους μέχρι 2,5m με μεγάλα φύλλα και εντυπωσιακά άνθη σε χρωματισμούς από λευκά έως πορφυρά.

Χρήσεις: Κατάλληλο σε ομάδες σε κήπους, πάρκα, νησίδες δρόμων, ακόμα και δενδροστοιχίες. Μπορεί να εγκατασταθεί ακόμα και με απευθείας σπορά στο χώρο που θα επιλέξουμε.

3. *Atriplex semibaccata* (Ατριπλεξ)

1

30-250m

Ιαν.-Δεκ.

Ιουλ.-Δεκ.

Αειθαλής, κατακείμενος θαμνίσκος, ύψους μέχρι 40cm.

Χρήσεις: Κάλυψη εδάφους, ιδιαίτερα επικλινούς και άγονου.

4. *Cichorium spinosum* (Κιχώριον)

1

0-50m

Ιουν.-Οκτ.

Αυγ.-Νοεμβρ.

Φυλλοβόλος θάμνος, ύψους μέχρι 60cm που φύτεται σε βραχώδεις παραλίες, με γαλάζια άνθη και συμπαγή κόμη.

Χρήσεις: Δεν έχει χρησιμοποιηθεί, αλλά είναι εντυπωσιακό φυτό και αξίζει να χρησιμοποιηθεί στους κήπους.

5. *Cistus* spp. (Ξυσταρκές, Κιστοί ή Λαδανιές)

1

0-1800m

Ιαν.-Μάιο

Απρ.-Ιουλ.

Στην Κύπρο αυτοφύονται 5 είδη: *C. creticus*, *C. salviifolius*, *C. monspeliensis*, *C. parviflorus* και *C. ladanifer* και είναι όλοι θαμνίσκοι ύψους 0,5-1m. Ακόμα υπάρχουν και υβρίδια μερικών από τα πιο πάνω είδη.

Χρήσεις: Σε κήπους, νησίδες δρόμων, πάρκα.

6. *Convolvulus oleifolius* (Κομβόλβουλος)

2

0-700m

Μαρτ.-Ιουν.

Ιουν.-Ιουλ.

Αειθαλής θάμνος, ύψους μέχρι 50cm με λευκά ή λευκά-ρόδινα άνθη. Υπάρχουν 3 αυτοφυείς ποικιλίες στην Κύπρο.

Χρήσεις: Πάρκα και κήποι σε θέσεις με χαμηλή βλάστηση.

7. *Fumana arabica* (Φουμάνα)

1

0-1200m

Φεβρ.-Ιουλ.

Απρ.-Αυγ.

Ιθαγενής, μικρός θάμνος ύψους μέχρι 40cm,
με κίτρινα άνθη και μικρά φύλλα.

Χρήσεις: Πάρκα και κήποι σε βραχώδεις θέσεις.

8. *Helichrysum conglobatum* (Ψυλλίνα, Κλάματα της Παναγίας)

1

0-700m

Μαρτ.-Μάιο

Μάιο-Ιουν.

Αρωματικός, αειθαλής ημίθαμος, ύψους μέχρι 50cm με κίτρινα άνθη.

Χρήσεις: Σε ομάδες σε κήπους και πάρκα.
Κατάλληλο για βραχόκρητους.

9. LAVANDULA ANGUSTIFOLA (ΛΕΒΑΝΤΑ)

2

0-1450m

Μαρτ.-Μάιο

Απρ.-Ιουν.

Αειθαλής, αρωματικός θάμνος, ύψους μέχρι 100cm
ιθαγενής της Μεσογείου, με πλούσια ανθοφορία.

Χρήσεις: Πάρκα, κήποι, ανθοδόχες, νησίδες δρόμων.

10. *Lavandula stoechas* (Μυροφόρα ή Λεβάντα)

2

0-900m

Μαρτ.-Μάιο

Απρ.-Ιουν.

Αρωματικός αειθαλής θάμνος, ύψους μέχρι 100cm.

Χρήσεις: Σε ομάδες σε κήπους και πάρκα.

Προβλήματα: Δύσκολο φυτό σε συνθήκες καλλιέργειας.

11. *Lavatera bryoniifolia* (Λαβατέρρα)

2

150-800m

Μάιο-Ιουν.

Ιουλ.-Αυγ.

Όρθιος, ημίθαμνος, ύψους μέχρι 3m. Είδος μεγάλης μολόχας με εντυπωσιακό άνθος και φύλλα.

Χρήσεις: Δεν έχει χρησιμοποιηθεί, αλλά είναι κατάλληλο για πάρκα, κήπους, νησίδες δρόμων.

12. Origanum dubium (Píγavn)

2

200-1000m

Ιουν.-Αυγ.

Ιουλ.-Σεπτ.

Αρωματικός ημίθαμνος, ύψους μέχρι 60cm με μικρά φύλλα και λευκά άνθη.

Χρήσεις: Σε ομάδες σε κήπους και πάρκα. Τα άνθη και τα φύλλα της χρησιμοποιούνται ως άρτυμα.

13. *Origanum majorana* (Σαψισιά)

2

0-900m

Μάιο-Οκτ.

Ιουν.-Νοεμβρ.

Αρωματικός, ενδημικός ημίθαρνος ύψους μέχρι 50cm με μικρά φύλλα και λευκά άνθη.

Χρήσεις: Σε ομάδες σε κήπους και πάρκα.

14. Phlomis spp. (Φλόμις)

2

0-750m

Μαρτ.-Ιουν.

Μάιο-Ιουλ.

Ιθαγενείς και ενδημικοί θάμνοι, ύψους μέχρι 2m με εντυπωσιακά κίτρινα άνθη και ελκυστικό φύλλωμα. Από τα είδη που αυτοφύονται στην Κύπρο, κατάλληλα θεωρούνται η *P. lunariifolia* και η ενδημική *P. cyprica*
Χρήσεις: Σε ομάδες σε πάρκα και κήπους.

15. Phyla filiformis (Μελισσόχορτο)

2

0-300m

Μαρτ.-Οκτ.

-

Πολυετής έρπουσα πόα, που καλύπτει το έδαφος πλήρως σε μεγάλες αποικίες.

Χρήσεις: Άριστο υποκατάστατο του γρασιδιού, με σαφώς λιγότερες απαιτήσεις σε νερό, λίπανση και ψεκασμούς.

Προβλήματα: Ως πρόβλημα αναφέρεται η προσέλευση μελισσών, που μπορεί να αποφευχθεί με το συχνό κούρεμα.

16. *Ptilostemon chamaepeuce* (Αγριολασμαρίν)

1

50-1600m

Μάιο-Ιουλ.

Ιουν.-Αυγ.

Ενδημικός, ημίθαμνος, ύψους μέχρι 80cm με πολλούς βλαστούς, στενά μακριά φύλλα όπως το λασμαρίν και πορφυρά άνθη.

Χρήσεις: Σε βραχώδεις θέσεις, πρανή αλλά και άλλες θέσεις του κήπου.

17. *Rosmarinus officinalis* (Λασμαρίν)

1

0-1000m

Μάιο-Οκτ.

Νοεμβρ.-Μάιο

Αρωματικός, αειθαλής θάμνος, ύψους μέχρι 1m.

Χρήσεις: Χαμηλό φρακτικό για δημιουργία διαδρόμων, και σε ομάδες σε κήπους, πάρκα και δενδροστοιχίες και πρηνή δρόμων. Τα αρωματικά φύλλα του χρησιμοποιούνται στη μαγειρική.

18. *Ruscus aculeatus* (Περνάριν, Αγριομερίνι)

1

50-1100m

Φεβρ.-Μαρτ.

Αυγ.-Ιαν.

Αειθαλής θάμνος, ύψους μέχρι 60cm με ακιδωτά δερματώδη φύλλα και κόκκινους σφαιρικούς καρπούς. Υπάρχουν και καλλιεργούμενες ποικιλίες που ήδη χρησιμοποιούνται σε κυπριακούς κήπους.

Χρήσεις: Σε ομάδες ή γραμμές σε κήπους.

19. *Salvia fruticosa* (Σπατζιά, Χαχομηλιά, Σφακομηλιά)

2

0-1500m

Φεβρ.-Ιουλ.

Απρ.-Αυγ.

Αειθαλής, έντονα αρωματικός θάμνος, ύψους μέχρι 50cm.

Χρήσεις: Σε ομάδες σε κήπους και πάρκα. Τα φύλλα δίνουν πολύ ωραίο τσάι.

20. *Sarcopoterium spinosum* (Μαζίν)

1

0-1250m

Φεβρ.-Απρ.

Μάιο-Ιουλ.

Θάμνος ύψους μέχρι 50cm με αγκάθια και σφαιρική πυκνή κόμη.

Χρήσεις: Φυτεύεται σε ομάδες, ή περιμετρικά σε χώρους του κήπου ή του πάρκου.

21. *Thymus capitatus* (Θυμάρι)

1

0-1250m

Φεβρ.-Απρ.

Μάιο-Ιουλ.

Αρωματικός θάμνος, ύψους μέχρι 40cm με πυκνή ημισφαιρική κόμη.

Χρήσεις: Σε ομάδες σε πάρκα και κήπους, άριστο μελισσοκομικό φυτό.

